

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 30.12.1961, sp. zn. 4 Cz 81/61, ECLI:CZ:NS:1961:4.CZ.81.1961.1

Číslo: 25/1962

Právní věta: Nebylo-li provedeno převzetí zásob k vyúčtování na základě předávací inventarizace v těch případech, kdy tato inventarizace je obligatorní, je podnik v situace důkazní nouze a musí jinými důkazními prostředky prokazovat, že manko vzniklo a v jaké výši. Takovým jiným důkazním prostředkem může být i inventarizace kontrolní.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 30.12.1961

Spisová značka: 4 Cz 81/61

Číslo rozhodnutí: 25

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Náhrada škody zaměstnancem

Předpisy: 71/1958 Sb. § 4

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 25/1962 sb. rozh.

Nebylo-li provedeno převzetí zásob k vyúčtování na základě předávací inventarizace v těch případech, kdy tato inventarizace je obligatorní, je podnik v situace důkazní nouze a musí jinými důkazními prostředky prokazovat, že manko vzniklo a v jaké výši. Takovým jiným důkazním prostředkem může být i inventarizace kontrolní.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu z 30. prosince 1961, 4 Cz 81/61)

žalobou podanou u okresního soudu v Chomutově domáhal se žalující podnik na žalované jako bývalé hmotně odpovědné vedoucí prodejny zaplacení manka ve výši 6334,96 Kčs, zjištěného k 10. 10. 1956 a zaplacení dalšího manka ve výši 2999,30 Kčs, které vzniklo v době od 10. 10. do 29. 10. 1956.

Okresní soud v Chomutově uznal žalovanou povinnou zaplatit žalujícímu podniku z titulu obou manek částku 4667,15 Kčs s přísl., vše v měsíčních splátkách ve výši 150,- Kčs; ve zbytku žalobu zamítl. Vycházel ze zjištění, že žalovaná byla po určitou dobu nemocná a že v době její nemoci vedl prodejnu fakticky její manžel, s nímž nebyla uzavřena smlouva o hmotné odpovědnosti a jemuž prodejna nebyla na základě provedené inventarizace předána. Tyto okolnosti uvážil soud podle § 7 (§ 10) zák.

č. 71/1958 Sb. a náhradu škody snížil na polovinu manka zjištěno částkou 9335,26 Kčs.

Krajský soud v Ústí n. Lab. změnil rozhodnutí soudu prvního stupně tak, že žalobu v celém rozsahu zamítl. K odůvodnění uvedl, že za manko ve výši 2999,30 Kčs, které vzniklo v době od 10. 10. do 29. 10. 1956, nelze činit odpovědnou žalovanou, která v uvedené době byla nemocná, prodejnu nevedla a kterou na prodejně zastupoval její manžel. Pokud jde o manko ve výši 6334,96 Kčs, zjištěné inventurou provedenou k 10. 10. 1956, zamítl krajský soud žalobu z toho důvodu, že toto manko bylo zjištěno toliko kontrolní a nikoli předávací inventurou, která je podle názoru krajského soudu jediným důkazním prostředkem o škodě a její výši.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona podané generálním prokurátorem, že rozsudkem krajského soudu byl porušen zákon.

Odůvodnění:

Stížnost generálního prokurátora namítá především neúplnost řízení, spočívající v tom, že nebyly řádně prošetřeny a zjištěny okolnosti, za nichž došlo k zastupování žalované jejím manželem, zejména zda a v které době byla žalovaná pro nemoc práce neschopná zda tuto nemoc hlásila žalujícímu podniku (§ 20 zák. č. 154/1934 Sb.), aby tak mohlo být zařízeno vhodné její zastupování v prodejně ze strany žalujícího podniku, zda a kteří činitelé žalujícího podniku souhlasili s tím, aby za onemocnělou žalovanou vedl prodejnu její manžel, a aby tato zjištění byla uvážena v souvislosti s výsledky a daty inventur, které byly na prodejně provedeny.

Důkazní řízení soudem provedené je v uvedeném směru kusé a závěr, k němuž došel krajský soud, že totiž žalovaná byla nemocná v době od 10. 10. do 29. 10. 1956 a že v této době byla prodejna vedena se souhlasem žalujícího podniku jejím manželem, nemá ve výsledcích řízení opory. Žalovaná sama uvedla, že byla podle lékařského potvrzení, které předložila žalujícímu podniku, nemocná po dobu 6 týdnů v době do 10. 10. 1956; výpověď zástupce žalujícího podniku, který naopak klade nemoc žalované do doby před skončením pracovního poměru, je zcela neurčitá. Žádné další důkazy v uvedeném směru soud neprovedl, ačkoli žalovaná nabídla o svém tvrzení důkaz potvrzení, o pracovní neschopnosti, případně evidencí osobního oddělení žalujícího podniku.

Skutečnost, kdy žalovaná byla nemocná a kdy byla v prodejně zastoupena jinou osobou, má zásadní význam z hlediska důkazního břemene žalujícího podniku.

Při hmotné odpovědnosti prokazuje podnik jen uzavření smlouvy o hmotné odpovědnosti a vznik a výši manka. Vznik a výši manka lze prokázat zásadně jen výsledky řádně provedené inventarizace. V případě déle trvající nepřítomnosti hmotně odpovědného zaměstnance na prodejně a s tím souvisícím jeho zastupováním v prodejně je - stejně tak jako při změně hmotně odpovědného zaměstnance - řádně provedenou inventarizací ve smyslu platných předpisů zásadně inventarizace mimořádná, tj. tzv. inventarizace předávací, provedená ke dni převzetí a odevzdání funkce. Zásadně by nestačilo - a v tom směru lze souhlasit se stanoviskem krajského soudu - jen provedení tzv. kontrolní inventarizace. Rozdíl mezi oběma druhy inventarizace, tj. inventarizací předávací a inventarizací kontrolní, spočívá nejen v tom, že první z nich je inventarizací mimořádnou (srov. § 75 vyhl. č. 102/1958 Ú. l., bod 6 směrnice MVO č. 22/1959, uveřejněných ve Věstníku MVO č. 7/1959 a bod 72 vyhlášky č. 125/1959 Ú. l.), a druhá inventarizací řádnou (periodickou) (srov. § 74 vyhlášky, bod 6 směrnice). Rozdíl spočívá i v tom, že inventarizace mimořádné se musí zúčastnit i nástupce (event. zástupce) hmotně odpovědného vedoucího prodejny (§ 78 odst. 2 cit. vyhl., bod 6 cit. směrnice), a že musí být provedena úplná inventarizace, tj. nejen inventarizace zboží a obalů, nýbrž i všech ostatních hospodářských prostředků, které se v provozovně nacházejí - jako pokladní hotovost, základní prostředky, materiálové zásoby, drobné nebo krátkodobé předměty včetně razítek, klíčů od provozovny apod.; musí být řádně předána i veškerá administrativa provozovny a účetní i jiné

doklady a písemnosti; o předání se pořídí protokol (srov. bod 34 cit. směrnic). Náležitosti protokolu jsou stanoveny ve vyhlášce č. 125/1959 Ú. l.

Ať již tedy žalovaná byla nemocná od 10. 10. 1956 nebo do 10. 10. 1956 (nemoc od 10. 10. 1956 by se týkala manka ve výši 6334,96 Kčs, nemoc od 10. 10. 1956 manka ve výši 2999,30 Kčs), v každém případě měla být zásadně provedena inventarizace mimořádná.

Nebyla-li provedena předávací inventarizace, dostal by se podnik do situace důkazní nouze, neboť provedení inventarizace je předpokladem pro zjištění, zda tu je vůbec škoda a v jaké výši. Musel by proto podnik jiným důkazními prostředky prokazovat, že škoda vznikla a v jaké výši. Takovým jiným důkazním prostředkem může ovšem být i inventarizace kontrolní - za předpokladu ovšem, že byla řádně provedena. Krajský soud naznačuje sice v odůvodnění svého rozhodnutí, že kontrolní inventura byla neúplná, přičemž žalovaná byla jen formálně přítomna a výkazy, jakož i předávací inventuru podepisovala až po 29. října 1956; o tuto skutečnost však zamítnutí žaloby na zaplacení manka ve výši 6334,96 Kčs neopírá, vycházejí z názoru, že důkazním prostředkem o vzniku a výši manka může být jen předávací inventarizace. Bude proto třeba i v tomto směru opatřit se dodatečný skutkový základ - případně i výslechem znalce - pro závěr, zda kontrolní inventarizace byla dostatečným důkazem o vzniku a výši shora uvedeného manka (§ 93 o. s. ř.). Pokud by podnik po provedení dalších důkazů (§ § 1, 59, 88 o. s. ř.) a jejich hodnocení (§ 93 o. s. ř.) se svým důkazním břemenem neuspěl, nebylo by ovšem možno žalobě vyhovět. Není možno přesunout důkazní břemeno tak, že by zaměstnanec dokazoval, že škoda vznikla v době, kdy hmotnou odpovědnost neměl nebo kdy v podniku pro dlouhotrvající nemoc ani nebyl. Tím by se vytvořila pro podnik presumpce, že zaměstnanec odpovídá za všechnu škodu vzniklou v době trvání pracovního poměru, i když zaměstnanec funkci hmotně odpovědného zaměstnance vůbec nevykonával a pro tuto domněnku není v případě invalidní odpovědnosti v zákoně č. 71/1958 žádného pokladu (srov. směrnice pléna Nejvyššího soudu z 9. listopadu 1961 č. Pls 2/61, uveřejněné pod č. 64/61 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR).

Se zřetelem k tomu, co bylo shora uvedeno, rozhodl soud na základě neúplně zjištěného skutkového základu. Tím se dopustil vady řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Porušil tak zákon v ustanoveních § 1 odst. 2, § § 59, 88 odst. 2 a § 93 o. s. ř.